

BURGER WANZEK

(18 ianuarie 1953 – 17 aprilie 2012)

În primăvara anului 2012 am primit cu tristețe vestea morții premature a colegului și prietenului Burger Wanzek.

Burger Wanzek s-a născut în Kiel și a urmat aici cursurile Liceului Humboldt. Ne-am cunoscut în timpul studiilor la Universitatea Christian Albrecht și, până la moartea lui, am rămas în strânsă prietenie și contact colegial. Kiel nu a rămas singura stațiune în formarea sa profesională, ci s-au adăugat stagii de studiu în Tübingen și în Berlin, interesul său îndreptându-se asupra unei problematice largi, mergând din paleolitic și până în epoca metalelor. Studiile le-a încheiat în 1986, în Berlin, cu susținerea lucrării de doctorat apărută sub titlul *Die Gußmodel für Tüllenbeile im südöstlichen Europa. Ein Beitrag zum bronzzeitlichen Metallhandwerk*, Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 2, Berlin, 1989.

Amintesc că, pentru realizarea lucrării sale, a efectuat, în cursul anului 1983, o lungă călătorie de documentare în România, prilej cu care a avut numeroase discuții cu specialiștii epocii bronzului la București, Buzău, Constanța, Tulcea, Brăila, Vaslui, Iași, Cluj, Baia Mare.

Analiza lui remarcabilă rămâne și astăzi, după un sfert de secol și dincolo de spațiul Europei de Sud-Est, de referință în investigarea și înțelegerea chestiunii celturilor din perioadele epocii bronzului și epocii fierului. Excelența și precizia darului său de observație i-au permis formularea principiilor de bază în procesul de

documentare a formelor de turnare. În continuare, indispensabilă rămâne contribuția lui Burger Wanzek la definirea bazelor teoretice în cercetarea contextului social al meșteșugarilor și tehnicilor epocii bronzului.

După încheierea studiilor, a colaborat cu Muzeul de Pre- și Protoistorie din Berlin (Museum für Vor- und Frühgeschichte), rezultatul fiind publicarea modelelor după piesele colecției Troia (*Ur- und Frühgeschichte, Troja. Katalog der Originalabgüsse*, Heft 12, Gipsformerei, Staatliche Museen zu Berlin, Preußischer Kulturbesitz, Berlin, 2001). În aceeași vreme a republicat depozitul de la Lengyeltóti II (*Der urnenfelderzeitliche Hortfund von Lengyeltóti (Lengyeltóti II), Komitat Somogy, Ungarn. Eine Vorlage*, Acta Praehistorica et Archaeologica 24, 1992, p. 249–288), care se păstrează în Muzeul de Pre- și Protoistorie, Berlin. În ciuda faptului că depozitul era deja prezent în literatura de specialitate, datorăm talentului său analitic faptul că a pus în evidență elemente semnificative, oferind reînnoit standarde în analizarea și publicarea completă și detaliată a acestei categorii de descoperiri.

Burger Wanzek nu a rămas legat de o singură adresă profesională, ci a colaborat de-a lungul anilor cu diferite instituții și firme (Oficiul de Protecție a Monumentelor, Brandenburg; Archäo Kontrakt, Gesellschaft für Archäologische Denkmalpflege e.V.), ceea ce a ocazionat un contact intens și rodnic cu preistoria și istoria Berlinului și a numeroase locuri din Brandenburg. El a cercetat și documentat mai bine de 50 de situri, începând din epoca bronzului și până în zorile vremii moderne. În parte, materialele și situațiile scoase la iveală au rămas, prin dispariția lui prematură, nepublicate și vor preocupa generațiile viitoare de arheologi.

De-a lungul deceniilor, interesul și pasiunea sa au rămas concentrate asupra epocii bronzului. Așa se explică hotărârea și efortul de a prelucra și a publica rezultatele investigațiilor arheologice dintr-una dintre cele mai intens cercetate așezări ale epocii bronzului din Germania: Berlin-Buch. Săpăturile au fost conduse de către Albert Kiekebusch, s-au desfășurat între 1910 și 1914 și au rămas nepublicate din cauza contextului politic al vremii. Confruntarea intensă și metodică cu documentația șantierului și cu materialele a rodit în publicarea primului volum, cuprinzând istoricul cercetării, planurile și profilele (*Die bronzezeitliche Siedlung in Berlin-Buch. Geschichte einer Ausgrabung und Ausstellung*, Teil 1 Forschungsgeschichte, Berliner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte N.F. 10, Berlin, 2001). Lucrarea este și rămâne o contribuție substanțială la cunoașterea structurilor de habitat în Europa Centrală a perioadei târzii a epocii bronzului.

Boala și circumstanțe exterioare l-au împiedicat să ducă la bun sfârșit analiza și publicarea completă a inventarelor reconstituite în muncă laborioasă de-a lungul anilor. A reușit doar să atragă atenția asupra importanței supraregionale a așezării, ale cărei contacte merg până în Europa de Sud-Est, pentru Burger o reîntoarcere în spațiul de lucru inițial (*Die jungbronzezeitliche Großsiedlung von Berlin-Buch. Erste Vorlage ausgewählter Funde und Befunde*, în: Sylwia Groblica, Alina Jaszewska, Sławomir Górka (eds.), II Polsko-Niemieckie Spotkania Archeologiczne/II Deutsch-Polnisches

Archäologen Treffen. Odra – przeszkoda czy pomost w ekspansji kulturowej?/Oder – Hinderniss oder Brücke für die Kulturexpansion? Dychów 29 kwietnia – 1 maja 2004 r. Biblioteka Archeologii Środkowego Nadodrza 2. Zielona Góra, 2004, p. 37–76).

Alături de excelentul arheolog, cum o dovedesc șantierele și publicațiile, am admirat în Burger pe talentatul pedagog, care, în ciuda faptului că nu a avut niciodată o catedră, a reușit să intermedieze și să comunice cunoștințele și ideile proprii, într-o manieră inteligentă și sensibilă, atât colegilor și studenților, cât și publicului larg. Plăcerea de a lucra cu oamenii și generozitatea intelectuală au caracterizat și numeroasele ghidaje făcute în expozițiile muzeelor berlineze (Museum für Vor- und Frühgeschichte sau în Das Neuen Museum), care au dat viață obiectelor și machetelor neînsuflețite în spatele sticlei vitrinelor. Aceste ghidaje au fost concretizate în numeroase pliante de informare puse la dispoziția vizitatorilor muzeelor.

Preciziunea și logica riguroasă a observațiilor și gândurilor lui Burger s-au manifestat timpuriu prin participarea, în copilărie, la competiții de șah. În această ordine de idei se cuvine amintită și o situație deosebită, trăită cu ocazia călătoriilor de documentare în Europa de Sud-Est: directorul unui muzeu regional i-a prezentat lui Burger, plin de mândrie, un tablou de curând achiziționat, în care era arătat un cerb într-o pădure înzăpezită. Consultat ce părere are, Burger a remarcat talentul tehnic de netăgăduit al pictorului, a pus totuși problema lipsei în zăpadă a urmelor picioarelor cerbului și s-a întrebat cum de va fi ajuns acolo! Derutat, colegul a decis mutarea tabloului din sala de intrare într-una dintre încăperile expoziției.

Puținor colegi le este cunoscut faptul că Burger Wanzek, deja în Kiel, a fost chitarist al unui grup muzical. A continuat să cânte, dar a renunțat, de dragul arheologiei, la cariera muzicală.

Prin dispariția lui prematură, ne vor lipsi prietenul cu care am împărțit aventura călătoriilor în Europa, a șantierele din Grecia, atmosfera cu totul deosebită a Berlinului anilor '80 și '90, dar și colegul generos și pasionat, întotdeauna deschis către dialog și idei noi, dar de o acuratețe științifică deosebită.

În memoria și în lucrările noastre va rămâne în continuare prezent!

Nikolaus Boroffka,
Deutsches Archäologisches Institut Eurasien-Abteilung, Berlin, Deutschland;
e-mail: nikolaus.boroffka@dainst.de.

BIBLIOGRAFIA BURGER WANZEK

- 'Anfänge der Metallgewinnung', 'Die Rössener Kultur', 'Nordische Bronzezeit', 'Der Bronzeuß'. *Führungsblätter im Museum für Vor- und Frühgeschichte*, Berlin –Charlottenburg/Schloß Charlottenburg – Langhansbau (1987–1988).
- *Die Gußmodel für Tüllenbeile im südöstlichen Europa. Ein Beitrag zum bronzezeitlichen Metallhandwerk*, Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 2, Berlin, 1989.
- *Bemerkungen zu den älterurnenfelderzeitlichen Hortfunden Ungarns*, *Prähistorische Zeitschrift* 64, 1989, p. 74–85.

- *Celturi hallstattiene din fier și antecedentele lor în civilizația „câmpurilor de urne“*. Apulum 25, 1989, p. 103–120.
- *Ein Gußmodell für einen Dolch mykenischen Typs von der unteren Donau*, Zeitschrift für Archäologie 25, 1991, p. 1–28.
- *Der urnenfelderzeitliche Hortfund von Lengyeltóti (Lengyeltóti II), Komitat Somogy, Ungarn. Eine Vorlage*, Acta Praehistorica et Archaeologica 24, 1992, p. 249–288.
- *Eisenproduktion im Handwerkerviertel. Eine Siedlung der Römischen Kaiserzeit bei Genshagen, Landkreis Teltow-Fläming*, Archäologie in Berlin und Brandenburg, 1993–1994, Stuttgart, 1996, p. 101–102.
- *Blandine Wittkopp, Spätmittelalterliches Boot entdeckt. Archäologische Untersuchungen im Stadtkern von Bernau, Landkreis Barnim*, Archäologie in Berlin und Brandenburg, 1993–1994, Stuttgart, 1996, p. 136–137.
- *570 Jahre Stadtgraben. Untersuchungen im Bereich der mittelalterlichen Befestigung von Bernau, Landkreis Barnim*, Archäologie in Berlin und Brandenburg, 1993–1994, Stuttgart, 1996, p. 137–138.
- *Nordica im bronzezeitlichen Südosteuropa*, in: Cornelia Becker, Marie-Luise Dunkelmann, Carola Metzner-Nebelsick, Heidi Peter-Röcher, Manfred Roeder, Biba Teržan (eds.), *Χρόνος*. Beiträge zur prähistorischen Archäologie zwischen Nord- und Südosteuropa. Festschrift für Bernhard Hänsel, Internationale Archäologie, Studia honoraria 1, Espelkamp, 1997, p. 527–541.
- *Ausgrabungen in der Innenstadt von Müncheberg*, Jahrbuch Landkreis Märkisch-Oderland 4, 1997, p. 23–27.
- *Archäologische Untersuchungen in der Sankt Marienkirche in Müncheberg*, in: H. Bork, U. Röper (eds.), *Stadtpfarrkirche Sankt Marien Müncheberg, Geschichte und Wiederaufbau*, Müncheberg, 1997, p. 46–51.
- *Die kaiserzeitliche Siedlung von Genshagen, Fundstelle 10, im Landkreis Teltow-Fläming*, in: A. Leube (Hrsg.), *Haus und Hof im östlichen Germanien / Tagung Berlin vom 4. Bis. 8. Oktober 1994*, Bonn, 1998, p. 140–143.
- *Auf dem Holzweg / Stadtarchäologische Untersuchungen in Ruhland, Landkreis Oberspreewald-Lausitz*, Archäologie in Berlin und Brandenburg, 1997, Stuttgart, 1998, p. 148–150.
- *Der Ortsteil Buch des Bezirkes Pankow*, Taxi News 5, Juni/Juli 1999, 38.
- *Archäologische Pionierleistung* (1. Teil). Bucher Bote, Januar 2000, p. 9.
- *Ur- und Frühgeschichte / Troja. Katalog der Originalabgüsse Heft 12. Gipsformerei / Staatliche Museen zu Berlin / Preußischer Kulturbesitz*, Berlin, 2001.
- *Archäologische Pionierleistung* (2. Teil). Bucher Bote, März, 2001, p. 9.
- *Die bronzezeitliche Siedlung in Berlin-Buch / Geschichte einer Ausgrabung und Ausstellung / Teil 1* Forschungsgeschichte, Berliner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte N.F. 10, 2001.
- *Ausgrabungen an der Kirche von Falkenhagen*, Märkisch-Oderland Jahrbuch 9, 2002, p. 58–63.
- *Die Ausgrabung einer Ausgrabung*, Archäologie in Deutschland 3, 2002, p. 72.
- *Zur Syntax der Muster auf Griffzungensicheln im bronzezeitlichen Südosteuropa*, <http://www.archaeology.ro/bwan> [2002].
- *Die jungbronzezeitliche Großsiedlung von Berlin-Buch. Erste Vorlage ausgewählter Funde und Befunde*, in: II Polsko-Niemieckie spotkania archeologiczne. Odra – przeszkoła czy pomost w ekspansji kturowej? Dychów 29 kwietnia 1 maja 2004 r. (Zielona Góra), p. 37–76.
- *Besprechung: Eugen Sava, Die Bestattungen der Noua-Kultur. Ein Beitrag zur Erforschung spätbronzezeitlicher Bestattungsriten zwischen Dnestr und Westkarpaten*, mit Katalogbeiträgen von N. Boroffka, L. Dascălu, Gh. Dumitroaia, E.V. Jarovoj, T. Soroceanu, Prähistorische Archäologie in Südosteuropa 19, Kiel, 2002, Germania 84, 2, 2006, p. 491–499.

ABREVIERI

- ActaArchHung – Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapesta
ActaMN – Acta Musei Napocensis, Cluj-Napoca
ActaMP – Acta Musei Porolissensis, Zalău
Acta Terrae Fogarassiensis – Acta Terrae Fogarassiensis. Anuarul Muzeului Țării Făgărașului „Valer Literat”, Făgăraș
AÉ – Anné Épigraphique, Paris
AEM – Archäologisch-Epigraphische Mitteilungen aus Osterreich-Ungarn, Viena
AIIA Iași – Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie, Iași
AnB – Analele Banatului, Timișoara
AnD – Analele Dobrogei, Constanța
AnȘUIași – Analele Științifice ale Universității „Al.I. Cuza”, Iași
AJN – American Journal of Numismatics, Boston
ANRW – H. Temporini, W. Haase (ed.), Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt, Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschungen, Berlin – New York, 1978–
Antiquity – Antiquity, University of York
Apulum – Acta Musei Apulensis, series Archaeologica et Anthropologica, Alba Iulia
ArchKorr – Archäologisches Korrespondenzblatt, Mainz
ArchWarszawa – ArchWarszawa – Archeologia. Rocznik IHKM, Varșovia
ArhMold – Arheologia Moldovei, Iași – București
ArhSb – Arheologičeskij Sbornik Gosudarsvtennyj Ermitaž, St. Petersburg
Banatica – Banatica, Muzeul județean Reșița, Reșița
BAR – British Archaeological Reports, Oxford
BCȘS – Buletinul Cercurilor Științifice Studențești. Arheologie – Istorie – Muzeologie
BerRGK – Berichte der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Arhaologischen Institutes, Frankfurt am Main
BJ – Bonner Jahrbucher des Rheinischen Landesmuseums in Bonn und des Vereins von Altertumsfreunden im Rheinlande, Bonn
BMTAGiurgiu – Buletinul Muzeului „Teohari Antonescu”, Giurgiu
Britannia – Britannia. A Journal of Romano-British and Kindred Studies, National Museum of Wales
CaieteARA – Caietele ARA. Revistă de Arhitectură, Restaurare și Arheologie, Asociația ARA, București
CAMNI – Cercetări arheologice, Muzeul Național de Istorie a României, București
Carnuntum Jahrbuch – Carnuntum Jahrbuch. Zeitschrift für Archäologie und Kulturgeschichte des Donauraumes, Viena
Carpica – Carpica, Complexul muzeal „Iulian Antonescu”, Bacău
CCA – Cronica Cercetărilor Arheologice din România, București
CepR – C. C. Petolescu, Cronica Epigrafică a României, SCIVA, București
Chiron – Mitteilungen der Kommission für Alte Geschichte und Epigraphik des Deutschen Archäologischen Instituts, München
CIGD – Ligia Ruscu, *Corpus inscriptionum Graecarum Dacicarum*, Debrecen, 2003
CIL – *Corpus Inscriptionum Latinarum*, Berlin, 1863–
Classica et Christiana – Classica et Christiana, Centrul de Studii Clasice și Creștine al Facultății de Istorie a Universității „Al.I. Cuza”, Iași
CRAI – CRAI – Comptes-Rendus de l'Académie des Inscriptions et Belles Lettres, Paris
SCIVA, tomul 65, nr. 3–4, București, 2014, p. 395–397

- Dacia – Dacia. Recherches et Découvertes Archéologiques en Roumanie, București; serie nouă N.S. (nouvelle série); *Révue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne*, București
- Danubius – Danubius. Revista Muzeului de Istorie, Galați
- Dialogues d'histoire ancienne – Dialogues d'histoire ancienne, Paris – Atena
- Drobeta – Drobeta, Muzeul Regiunii Porților de Fier, Drobeta–Turnu Severin
- EDR S.N. – Ephemera Daco-Romana, Serie nouă, București
- EphemNap – Ephemera Napocensis, Cluj-Napoca
- Gallia – Gallia. Archéologie de la France antique, Paris
- Germania – Germania. Anzeiger der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Institut, Berlin
- GSU.FF – Godišnik na Sofjskija Universitet. Filologički Fakultet, Sofia
- Historica – Historica, Iași
- Hyperboreus – Hyperboreus. Bibliotheca Classica Petropolitana, St. Petersburg
- IDR – *Inscripțiile Daciei Romane*, București
- IDRE – Constantin C. Petolescu, *Inscriptions externes concernant l'histoire de la Dacie I–II*, București, 1996–2000
- IGLR – Emilian Popescu, *Inscripțiile grecești și latine din secolele IV–XIII descoperite în România*, București, 1976
- ILD – C.C. Petolescu, *Inscripții latine din Dacia*, București, 2005
- Il Mar Nero – Il Mar Nero, *Annali di archeologia e storia*, Roma – Paris
- ILS – H. Dessau, *Inscriptiones Latinae Selectae I–III*, Berlin, 1892–1916
- ISM – *Inscripțiile din Scythia Minor*, București
- Istros – Istros. Buletinul Muzeului Brăilei. Studii, comunicări, note, Brăila
- Klio – Klio. Beiträge zur alten Geschichte, Leipzig
- Latomus – Latomus. Revue d'études latines, Bruxelles
- Jahrb.DAI – Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Institut, Berlin
- JHR – Journal of Hellenic Studies, University of Leeds
- JÖAI – Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts, Viena
- JRGZM – Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums, Mainz
- Marisia – Marisia, Muzeul Județean Mureș, Târgu Mureș
- MCA (Materiale) – Materiale și Cercetări Arheologice, București
- MEFRA – Mélanges de l'École Française de Rome, Paris – Roma
- Mitt.DAI – Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Institut, Berlin
- PAS – Prähistorische Archäologie Südosteuropas, Berlin
- PBF – Prähistorische Bronzefunde, München – Stuttgart
- Peuce – Peuce, Studii și cercetări de istorie și arheologie, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale, Tulcea
- PIR – *Prosopographia Imperii Romani*, Berlin, 1898–
- PME – H. Devijver, *Prosopographia militarium equestrium quae fuerunt ab Augusto ad Gallienum*, I–V, Leuven, 1976–1993
- Pontica – Pontica. Studii și materiale de istorie, arheologie și muzeografie, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Constanța
- Potaissa – Potaissa. Revista Muzeului de Istorie Turda
- Proc.Brit.Acad. – Proceedings of the British Academy, Oxford
- PZ – Prähistorische Zeitschrift, Leipzig – Berlin
- RA – Revue Archéologique, Paris
- REG – Revue des Études Grecques, Paris
- Revista Bistriței – Revista Bistriței, Bistrița
- RFIC – Rivista di Filologia e d'Istruzione Classica, Torino
- RGZM – Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums, Mainz
- RMD – M.M. Roxan, *Roman Military Diplomas*, Londra, 1978, 1985
- RPAN – Revista de Preistorie și Antichități Naționale, București/Cluj
- RRH – Revue Roumaine d'Histoire, București

- SAA – Studia Antiqua et Archaeologica, Iași
Sargetia – Sargetia, Acta Musei regionalis Devensis, Deva
SCA – Studii și Cercetări de Antropologie, București
SCIV(A) – Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie, București
SEG – *Supplementum Epigraphicum Graecum*, Leiden, 1923–
SJ – Saalburg Jahrbuch, Saalburg
SovArch – Sovetskaja Arheologija, Moscova
StCl – Studii Clasice, București
Studia Historica. Historia antigua – Studia Historica. Historia antigua, Universidad de Salamanca
Studia Thracica – Studia Thracica. Institut po trakologija. Bulgarskata akademiia na naukite, Sofia
TD – Thraco-Dacica, București
Terra Sebus – Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis, Muzeul Municipal „Ioan Raica”, Sebeș
Tibiscum – Tibiscum. Acta Musei Carasebesiensis, Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de graniță Caransebeș
Tibiscus – Muzeul Banatului, Timișoara
Transylvanian Review – Transylvanian Review, Romanian Academy, Center for Transylvanian Studies, Cluj-Napoca
Tyche – Tyche. Beiträge zur Alten Geschichte, Papyrologie und Epigraphik, Viena
UPA – Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie, Bonn
ZPE – Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik, Bonn

